

Міністерство освіти й науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
кафедра психології, політології та соціокультурних технологій

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

Світайло Н. Д.

_____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

« _ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

здобувача ступеня бакалавра соціальної роботи

Шестопал Єлизавети Олександрівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

за темою: “Визначення засобів організації соціального супроводу сімей, члени яких мають алкогольну залежність”

(галузь знань 23 “Соціальна робота”, спеціальність 231 “Соціальна робота”)

Науковий керівник

кандидат педагогічних наук, доцент

(науковий ступінь, посада, вчене звання)

Туляков Олег Олегович

(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

« _ » _____ 20__ р.

Підсумкова оцінка

Національна шкала _____

Кількість балів ECTS _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Суми 2020

ЗМІСТ

Перелік умовних скорочень.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ I Теоретична частина надання послуги соціального супроводу сім'ям з алкогольною залежністю, у відповідності до законодавства. Особливості соціальної роботи з алкозалежним	
1.1. Аналіз законодавства України з врегулювання соціальної послуги соціальний супровід.....	10
1.2. Особливості реалізації соціального супроводу з сім'ями з алкогольною залежністю.....	23
1.3. Етичні засади роботи фахівця соціальної роботи з сім'ями з алкогольною залежністю.....	39
1.4. Використання YouTube каналу як інноваційний засіб вдосконалення технології соціального супроводу для членів родини з алкогольною залежністю.....	41
Висновки до розділу I.....	48
Розділ II. Практична частина дослідження використання You Tube каналу в технології соціального супроводу сімей з алкозалежними членами родини	
2.1. Особливості використання YouTube каналу в технології соціального супроводу для сімей з алкозалежними членами родини.....	51
2.2. Організація практичної частини з створення You Tube каналу з розміщенням відеоролику.....	57
2.3. Практичне застосування You Tube каналу в роботі з алкозалежними членами родини на базі центрів соціальних служб для сім'ї дітей та молоді.....	59
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II.....	64
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	66
РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	69

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЗУ-Закон України

СЖО - Складні життєві обставини

МОЗ - Міністерство охорони здоров'я України

ВООЗ - Всесвітня організація охорони здоров'я

ООН - Організація об'єднаних націй

СССДМ - центр соціальних служб для сім'ї дітей та молоді

Вступ

Актуальність кваліфікаційної роботи. Алкоголізм або алкогольна залежність - це хронічна хвороба, що проявляється в симптомах фізичної і психічної залежності від алкоголю, а так само поразці різних систем органів, які у першу чергу піддаються пагубній дії етилового спирту, що є основною речовиною складу спиртних напоїв. Зловживання алкоголем є однією з актуальних проблем нашої країни. Широкий продаж і реклама алкогольних напоїв, соціальна, економічна і психологічна напруженість, неорганізованість дозвілля і відпочинку сприяють алкоголізації населення. Розмах цього явища величезний: згідно із статистичними даними ВООЗ, щорічно у світі від алкоголізму помирає близько 2,5 мільйонів чоловік, широко ця проблема поширена і в нашій країні. На ґрунті важкого пияцтва здійснюється величезна кількість насильницьких злочинів, самогубств, пожеж, також алкоголізм часто є однією з головних причин дорожньо-транспортних подій. Із-за залежності часто розпадаються сім'ї, батьки не дають їм необхідного виховання, забезпечення, внаслідок чого діти стають безпритульними чи вихованцями дитячих будинків.

Шкода алкоголізму настільки величезна, що може стати однією з причин економічної кризи, збоїв у виробничому процесі, втраті працездатності людей. Проблема визначається недостатньою вивченістю взаємозв'язку ціннісних пріоритетів, життєвих орієнтацій з особовими особливостями у осіб, що страждають алкогольною залежністю, і полягає в тому, що в соціальній роботі безліч різних методів що сприяють подоланню залежності клієнта але наразі вони не дають необхідної ефективності. Саме тому соціальна робота з такою групою клієнтів має бути комплексною та включати інноваційні методи роботи не тільки з потенційно алкозалежним, але й сім'єю та найближчим оточенням. Так, зміни у суспільстві, підштовхують вести пошуки нових форм і методів роботи у соціальній сфері, реформувати організаційну структуру системи державного управління з метою посилення дієвих заходів спрямованих на ефективне

забезпечення та реалізацію здійснення соціального супроводу з даною категорією. Таким чином постає питання необхідності в даному дослідженні здійснення аналізу нинішнього стану організації надання соціальної послуги соціального супроводу сімей, що перебувають в складних життєвих обставинах, з метою виявлення недоліків особливостей організації соціальної послуги для сімей з алкозалежними членами родини. Варто зазначити, що на сьогоднішній день необхідною і важливою є соціальна робота з конкретними групами клієнтів з урахуванням специфіки кожної що опинилась в складних життєвих обставинах. Тому діяльність здійснення соціального супроводу осіб(сімей) що перебувають в складних життєвих обставинах виступає в сучасних умовах невід'ємною складовою системи державного регулювання соціальних процесів та потребує систематичної інноваційності в своїх формах та методах реалізації, задля максимальної ефективності на всіх часових просторах становлення держави.

Об'єкт кваліфікаційної роботи: Соціальний супровід.

Предмет кваліфікаційної роботи: Особливості організації соціального супроводу сімей члени яких мають алкогольну залежність.

Мета кваліфікаційної роботи: Визначення засобів вдосконалення соціальної послуги соціального супроводу для сімей з алкогольною залежністю.

Цільова аудиторія: Сім'ї члени яких мають алкогольну залежність та перебувають на обліку в Сумському міському центрі соціальних служб для дітей сім'ї та молоді.

Завдання:

1. Розкрити наявні практики надання послуги соціального супроводу сім'ям з алкогольною залежністю.

2. Виявити інноваційні засоби забезпечення належного рівня надання соціальної послуги соціального супроводу сім'ям в яких є алкозалежні члени родини.

3. Охарактеризувати етичні засади роботи з алкозалежними та їх членами родини; особливості як клієнта соціальної роботи.

4. Розробити та експериментально перевірити засіб вдосконалення соціальної послуги соціального супроводу сімей з алкогольною залежністю.

Теоретико-методологічна база дослідження

Теоретико - методологічну базу дослідження склали наукові роботи таких авторів як А.Л. Афанасьєв, А.Г. Злотников, Н.Р. Динеева, Г.Г. Заиграєв, Б.М. Левин, Ю.П. Лисицын, П.И. Сидоров, А.В. Немцов, Е.С. Скворцова. Предметом вивчення в рамках соціології яких є алкогольні традиції і ритуали сучасного суспільства, твердження щодо взаємозв'язку вживання алкоголю з рівнем життя населення, злочинністю, соціальною агресією і суспільно-політичною пасивністю населення, а також з іншими негативними соціальними феноменами. Дослідженням проблеми алкогольної залежності займались Н.В. Канторович, Э. Крепелина, К. Бонгеффера, Э. Блейлера, С. В. Дворяк, С. С. Корсакова, С. Г. Жислина, И. В. Стрельчука, присвятивши свої роботи створенню аргументів що такий потяг не що інше як хвороба що потребує комплексного лікування та уваги з боку суспільства.

Методика дослідження.

Для розв'язання поставлених завдань і досягнення мети дослідження було використано такі загальнонаукові методи, як: теоретичний аналіз та систематизація наукових літературних джерел вітчизняних і зарубіжних авторів.

Експериментальна (практична) база дослідження:

Сумський міський центр соціальних служб для сім'ї дітей та молоді.

Теоретичне значення (наукова новизна):

Використання інформаційних технологій у вигляді You Tube каналу в соціальній роботі, зокрема як складової технології соціального супроводу сімей, що перебувають в складних життєвих обставинах не є дослідженим та відображеним

в наукових роботах іншими авторами, відтак запропоноване в роботі дослідження, результат та апробація є цілком унікальним та становить значення інновації в соціальній роботі з алкозалежними та членами їх родини.

Практична значущість

Результати дослідження особливостей організації соціального супроводу алкозалежних представляють практичне значення для організації роботи з такою категорією центрами соціальних служб для сім'ї дітей та молоді що здійснюють послугу соціального супроводу, а також дозволяють визначити основні ефективні напрями допомоги хворим алкозалежністю в їх соціальній реабілітації і адаптації до тверезого способу життя. Отримані дані можуть бути використані фахівцями соціальних служб, а також практичними психологами з метою надання психологічної підтримки і допомоги алкозалежним з урахуванням особливостей їх цінностей, системи стосунків. Результати дослідження мають практичне значення для підготовки фахівців соціальної роботи до роботи з цією категорією населення.

Загальні відомості про структуру кваліфікаційної роботи:

Структура кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня бакалавра соціальної роботи містить:

1. Титульний аркуш(містить назву керуючого міністерства, вищого навчального закладу, структурного підрозділу (факультету та випускової кафедри), де виконана робота; прізвище, ім'я, по-батькові автора, назву роботи, шифр і найменування напряму підготовки (спеціальності), освітньо-кваліфікаційний рівень підготовки, науковий ступінь, учене звання, прізвище, ім'я, по-батькові наукового керівника, місто і рік виконання роботи, а також резолюцію завідувача випускової кафедри щодо допуску до захисту на засіданні Державної екзаменаційної комісії зі спеціальності «Соціальна робота").

2. Реферат (містить таку інформацію: тему дослідження, відомості про автора, об'єкт та предмет дослідження, мету кваліфікаційної роботи,

методи дослідження, отримані результати та їх новизна, практичне значення отриманих результатів).

3. Зміст (зазначаються найменування усіх розділів, підрозділів, зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел, також нумерацію сторінок).

4. Перелік умовних позначень, скорочень, термінів.

5. Вступна частина (розкриває актуальність і стан розробки практично-наукової проблеми, що досліджується)

6. Два розділи основної частини, де перший це теоретична частина, другий - практична частина.

7. Висновки.

8. Додатково робота містить відгук наукового керівника та рецензію, що не підлягають загальній нумерації сторінок.

РОЗДІЛ I Теоретична частина надання послуги соціального супроводу сім'ям з алкогольною залежністю, у відповідності до законодавства. Особливості соціальної роботи з алкозалежним.

1.1. Аналіз законодавства України з врегулювання соціальної послуги соціальний супровід

Законодавчу, нормативно-правову базу соціальної роботи в Україні визначають правові документи, які умовно згруповані у п'ять груп відповідно до суб'єктів їх видання:

1. Регламентуючи, дорадчі документи міжнародного рівня (акти, конвенції, декларації, пакти, резолюції ООН, ВООЗ, ЮНІСЕФ, ЮНЕСКО та ін.).

2. Внутрішньодержавні юридичні акти (Конституція, закони, укази, розпорядження Президента України, постанови Уряду України, накази, рішення колегій та інструкції Міністерства праці та соціальної

політики, Міністерства освіти й науки, Міністерства охорони здоров'я, Державного комітету у справах сім'ї, дітей та молоді).

3. Документи суб'єктів України, які забезпечують реалізацію законів на своїй території, виконання регіональних законоположень.

4. Документи муніципальних утворень (міські, сільські, районні об'єднання).

5. Рішення, накази, розпорядження безпосередньо закладів та організацій.

Законодавчу базу соціальної роботи в Україні становить такий міжнародний документи, як Загальна декларація прав людини (ООН, 10 грудня 1966 р.). У ній наголошується, що “кожен як член суспільства має право на соціальне забезпечення, а також на здійснення економічних, соціальних і культурних прав, необхідних для його гідності й вільного розвитку його особистості за допомогою національних зусиль і міжнародного співробітництва та відповідно до організації і ресурсів кожної держави”. В Україні наявна законодавча база, яка складається з переліку нормативних актів, що регламентують соціальну роботу та захист населення. У головному Законі України — Конституції України, прийнятій 28 червня 1996 р., гарантується основні права і свободи громадян. Так, Стаття 21. Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними, а ст. 46 регламентує що кожному громадянину гарантується право на соціальний захист, що включає право на забезпечення громадянина у разі повної, часткової втрати годувальника, безробіття з незалежних від особи причин та в інших випадках передбачених законом.

Так, при наданні соціальних послуг сім'ям з алкогольною залежністю суб'єкт надання соціальної послуги керується Законом України “Про соціальні послуги” від 17.01.2019 N 2671- VIII, що визначає основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних

життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків, особам\ сім'ям, які перебувають в складних життєвих обставинах. Основною метою Закону є вдосконалення чинного законодавства, в тому числі адміністрування соціальних послуг, підвищення статусу фахівців соціальної роботи, забезпечення захисту прав осіб, які отримують соціальні послуги, розширення повноважень місцевих органів влади з питань організації надання соціальних послуг за місцем проживання осіб, які отримують такі послуги. Дія Закону поширюється на громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах проживають або перебувають на території України, у тому числі на осіб, на яких поширюється дія Закону “ Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту”, і належать до вразливих груп населення та перебувають у складних життєвих обставинах.

В статті 8 Закону України “ Про соціальні послуги” визначаються суб'єкти системи надання соціальних послуг, такими є уповноважені органи у сфері надання соціальних послуг (виконавчі органи міських рад міст обласного значення, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення), отримувачі соціальних послуг, об'єднання працівників системи надання соціальних послуг, об'єднання надавачів соціальних послуг та об'єднання отримувачів соціальних послуг. Порядок їх взаємодії між собою затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення. Законом передбачено єдині вимоги до надавачів соціальних послуг усіх форм власності: державних, недержавних та комунальних. Визначається, що надавачі недержавного сектору можуть бути залучені шляхом соціального замовлення, державно-приватного партнерства, конкурсу соціальних проектів, соціальних програм. До надавачів соціальних послуг державного/комунального сектору відносять установи/заклади з стаціонарним, реабілітаційним чи тимчасовим перебуванням; спеціалізовані служби підтримки

осіб, постраждалих від домашнього насильства. Такі послуги можуть надаватись у центрах зайнятості, закладах охорони здоров'я, освіти, культури тощо. Надавачами недержавного сектору виступають підприємства, установи, організації, об'єднання громадян, фізичні особи - підприємці, які надають соціальні послуги з догляду відповідно до Закону без здійснення підприємницької діяльності. Суб'єкти, що надають соціальні послуги, здійснюють свою діяльність відповідно до статутних документів, цивільно-правових договорів (для фізичних осіб-підприємців), в яких визначено перелік соціальних послуг, категорії осіб, яким вони надаються, за наявності відповідної підготовки їх працівників з дотриманням державних стандартів соціальних послуг. Критерії діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до Закону “Про соціальні послуги”, соціальні послуги - дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для сімей\ осіб, які в них перебувають. Складні життєві обставини (СЖО) — це обставини, спричинені інвалідністю, віком, станом здоров'я, соціальним становищем (сирітство, безпритульність, відсутність житла або роботи, насильство, зневажливе ставлення та негативні стосунки в сім'ї, малозабезпеченість) життєвими звичками і способом життя, внаслідок яких особа частково або повністю не має (не набула або втратила) здатності чи можливості самостійно піклуватись про особисте (сімейне) життя та брати участь у суспільному житті.

Стаття 16 Закону України “Про соціальні послуги” регламентує основну класифікацію соціальних послуг, такими є

1. соціальна профілактика - сприяє запобіганню виникненню складних життєвих обставин;
2. соціальна підтримка - сприяння в подоланні особою чи сім'єю складних життєвих обставин;

3. соціальне обслуговування - мінімізація для особи чи сім'ї негативних наслідків складних життєвих обставин, підтримку їх життєдіяльності, соціального статусу та включення в громаду.

Такі послуги можуть надаватись за місцем проживання чи перебування отримувача соціальної послуги, у приміщенні надавача соціальної послуги, стаціонарно чи на пів стаціонарно (протягом певного часу доби з умовами нічного або денного перебування). За часом надання є екстреними (невідкладно, протягом доби у зв'язку з обставинами), постійно (не менше одного разу на місяць протягом більше одного року), тимчасово (не менше одного разу на місяць протягом до одного року) та одноразово [10].

ЗУ " Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю" визначає організаційні і правові засади соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю. Визначає соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю як професійну діяльність, спрямовану на запобігання, мінімізацію негативних наслідків та подолання складних життєвих обставин сімей, дітей та молоді, посилення їхньої здатності до реалізації власного життєвого потенціалу. Об'єктами соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю є сім'ї, діти, молодь, професійні та інші колективи, вразливі групи населення, з якими здійснюється соціальна робота. Суб'єктами соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю є уповноважені органи, що здійснюють соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю є фахівці із соціальної роботи, об'єднання громадян, благодійні, релігійні організації, юридичні та фізичні особи, які надають соціальні послуги сім'ям, дітям та молоді, волонтери у сфері соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю. До уповноважених органів належать органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, центри соціальних служб та їх спеціалізовані формування, служби у справах дітей. Соціальна робота передбачає оцінювання потреб у соціальних послугах сімей, дітей та молоді, планування, організацію, координацію та надання їм соціальних послуг, державних соціальних допомог, пільг,

компенсаційних виплат та іншої соціальної підтримки, а також здійснення моніторингу надання соціальних послуг. Соціальні послуги надаються відповідно до законодавства. До основних соціальних послуг, що надаються при здійсненні соціальної роботи сім'ям, дітям та молоді, належать соціальна профілактика, соціальна реабілітація, соціальний супровід, консультування. Закон визначає соціальний супровід як комплекс заходів, що передбачає оцінку потреб, визначення шляхів вирішення основних проблем, регулярні зустрічі чи відвідування отримувача послуги з метою моніторингу виконання поставлених завдань, сприяння у отриманні інших послуг, допомогу в усвідомленні значення дій та/або розвиток вміння керувати ними, навчання та розвиток навичок, спрямованих на подолання чи мінімізацію складних життєвих обставин. Згідно статті 17 ЗУ "Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю", таку соціальну послугу реалізують міські, районні, районні у містах, селищні та сільські центри соціальних служб для сім'ї дітей та молоді, робота покладається безпосередньо на штатних фахівців соціальної роботи. В Законі чітко прописані їх повноваження та обов'язки, також зазначений ряд дій які застосовуються при порушенні діяльності визначеної Законом [11].

Наступною нормативно-правовою базою соціальної послуги соціального супроводу є Постанови Кабінету Міністрів України, одним із них є Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2013 №895 "Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціального супроводу сімей, які перебувають в складних життєвих обставинах". Цей Порядок визначає механізм взаємодії суб'єктів, що надають соціальні послуги, та суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю (далі - суб'єкти) під час здійснення ними заходів щодо виявлення сімей з дітьми, що можуть потрапити у складні життєві обставини, надання соціальних послуг та здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах. Порядок визначає наступний алгоритм надання соціальної послуги соціального супроводу:

1. Центр соціальних служб для сім'ї дітей та молоді отримує повідомлення про наявність в особі чи сім'ї складних життєвих обставин та надсилає протягом трьох робочих днів повідомлення відповідному центру за формою, затвердженою Мінсоцполітики.

2. Після надходження зазначеного повідомлення фахівець із соціальної роботи (далі - фахівець) відвідує протягом семи робочих днів потенційного отримувача соціальних послуг за місцем проживання (перебування), проводить оцінку потреб у наданні соціальних послуг та обстежує його матеріально-побутові умови.

3. Під час відвідування потенційного отримувача соціальних послуг фахівець інформує його про види соціальних послуг, які йому можуть бути надані, порядок їх надання та про вжиті заходи повідомляє суб'єкту, від якого надійшла інформація про потенційного отримувача соціальних послуг. У разі коли суб'єкт виявляє дитину, що проживає в сім'ї, яка перебуває у складних життєвих обставинах і залишилася без батьківського піклування, він невідкладно повідомляє про неї службі у справах дітей. Якщо життю та здоров'ю дитини щось загрожує, справа розглядається як невідкладна та може нести наслідки з вилученням дитини з сім'ї.

4. У разі якщо члени сім'ї мають стан загострення алкогольної чи наркотичної залежності Центр повідомляє підрозділу міліції громадської безпеки та відповідному суб'єкту. У такому разі центр згідно з повідомленням вживає заходів до проведення оцінки потреб у соціальних послугах виключно разом з підрозділом міліції громадської безпеки, за результатами яких інформує структурні підрозділи з питань охорони здоров'я місцевих органів виконавчої влади та виконавчих комітетів відповідних рад, заклади охорони здоров'я, що надають амбулаторну і стаціонарну допомогу.

5. Після проведення оцінки потреб у наданні соціальних послуг та обстеження матеріально-побутових умов центр складає протягом семи робочих днів індивідуальний план соціального супроводу потенційного отримувача соціальних послуг у двох примірниках за формою, затвердженою Мінсоцполітики (далі - план супроводу). У плані супроводу зазначається перелік соціальних послуг, що можуть бути надані суб'єктами відповідно до їх компетенції. Такий план є дійсним на протязі 6 місяців, у разі відсутності позитивних змін клієнта, надання послуги продовжується ще на 6 місяців, план в такому разі змінюється.

Контроль за здійсненням суб'єктами соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, здійснюють органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відповідно до компетенції.

Так, Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2013 № 896 “Про затвердження Порядку виявлення сімей(осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей(осіб)”. Цей Порядок визначає механізм виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей (осіб). Облік сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, ведеться центром відповідно до поданої фахівцем із соціальної роботи (далі - фахівець) інформації за формою, затвердженою Мінсоцполітики. У разі надходження усної або письмової інформації про підозру або факт насильства в сім'ї, або реальну загрозу його вчинення, жорстоке поводження з дитиною, залишення дитини без піклування батьків, виникнення іншої ситуації, яка загрожує життю чи здоров'ю члена сім'ї (особи), фахівець здійснює екстрене втручання у ситуацію з метою негайного усунення або мінімізації наслідків такої ситуації. Виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, здійснюється фахівцями шляхом відвідування, розгляду інформації, поданої суб'єктами, та звернень таких сімей

(осіб) з метою своєчасного надання соціальних послуг. Під час відвідування сім'ї (особи) фахівці проводять оцінку її потреб у наданні соціальних послуг, обстеження (за згодою) матеріально-побутових умов, визначають методи соціальної роботи. Рішення про здійснення соціального супроводу сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах, приймається структурним підрозділом з питань соціального захисту населення за згодою сім'ї (особи) з урахуванням поданих центром матеріалів. права та обов'язки членів сім'ї (особи), які потребують надання соціальних послуг, фіксується згода і обов'язкова участь кожного з членів сім'ї (особи) у здійсненні заходів, передбачених планом соціального супроводу сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах (далі - план супроводу). Перед підписанням договору фахівець повинен переконатися, що члени сім'ї (особа) усвідомлюють результат співпраці, призначення договору, права та обов'язки сторін, розуміють значення термінів, і у разі потреби роз'яснити їм положення договору. Строк здійснення соціального супроводу визначається індивідуально для кожної сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах, зокрема з урахуванням гостроти проблеми, ступеня функціональної спроможності самотійно мінімізувати негативні наслідки або повністю подолати складні життєві обставини, рівня розвитку зв'язків із соціальним оточенням, і не повинен перевищувати шести місяців. Фахівцем, закріпленим центром за сім'єю (особою), яка перебуває у складних життєвих обставинах, формується особова справа такої сім'ї (особи) за затвердженою Мінсоцполітики формою. Особова справа містить такі документи:

1. копія заяви про призначення соціальних послуг та виплат (за потреби);
2. копії документів про отримання виплат (за потреби);
3. акти оцінки потреб у наданні соціальних послуг сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах, та обстеження її матеріально-побутових умов або їх копії;

4. протокол засідання комісії, на якому прийнято відповідне рішення;
5. договір;
6. план супроводу;
7. картка обліку роботи із сім'єю (особою) під час здійснення соціального супроводу за формою, затвердженою Мінсоцполітики.

Строк зберігання центром особової справи сім'ї (особи), щодо якої здійснювався соціальний супровід, становить один рік з дня його завершення. Інформація, що міститься в особовій справі, є конфіденційною. Здійснення соціального супроводу сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах, припиняється достроково на підставі її письмової заяви, але у разі коли відмова від здійснення соціального супроводу може призвести до погіршення становища дитини, центр повідомляє про це службу у справах дітей та вносить на розгляд комісії питання про подальшу роботу із сім'єю. Також порядок визначає критерії оцінки якості надання соціальної послуги соціального супроводу.

Основним документом здійснення соціальної послуги соціального супроводу є Державний стандарт соціального супроводу сімей що опинились в складних життєвих обставинах, що визначає зміст, обсяг, умови та порядок надання соціальної послуги соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах (далі - соціальна послуга соціального супроводу), показники її якості для суб'єктів усіх форм власності та господарювання, які надають цю послугу з метою подолання чи мінімізація негативних наслідків складних життєвих обставин, у яких перебуває сім'я (особа). Застосовується для організації та здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно подолати або мінімізувати негативний вплив цих обставин, здійснення моніторингу та контролю за якістю надання такої соціальної послуги. Стандарт визначає загальні підходи щодо організації та надання соціальної послуги соціального супроводу, а саме:

1. Соціальна послуга надається суб'єктом, що надає соціальну послугу, після комплексного визначення та оцінки індивідуальних потреб отримувача соціальної послуги, складання індивідуального плану та укладення договору про надання соціальної послуги.

2. Підставою для отримання соціальної послуги є рішення структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій або органів місцевого самоврядування (далі - структурний підрозділ з питань соціального захисту населення).

3. Рішення про соціальний супровід сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах, приймається за згодою отримувача послуги або його законного представника.

4. Рішення про завершення надання послуги соціального супроводу обговорюється з членами родини отримувача цієї послуги та/або його законним представником.

5. Надавач соціальної послуги соціального супроводу обов'язково інформує отримувача цієї послуги та/або його законного представника про можливість подальшої підтримки після завершення соціального супроводу відповідно до його звернень.

Також містить алгоритм дій пов'язаних з виявленням складних життєвих обставин, взяття їх під контроль, який було зазначено раніше. Так, індивідуальні потреби отримувача соціальної послуги соціального супроводу визначаються шляхом їх оцінки, якою передбачено: вивчення потреб отримувача соціальної послуги, визначення причин виникнення СЖО, ступеня їх впливу на стан і потреби отримувача послуг, наявності негативного впливу на рівень виконання батьківських обов'язків з виховання, догляду та утримання дітей, сильних сторін сім'ї (особи) та активізація (залучення) ресурсів самої сім'ї, найближчого її оточення та громади до розроблення та реалізації плану соціального супроводу.

Такий план є основою для надання соціальної послуги, строк його складання не має перевищувати п'яти робочих днів та має переглядатись через місяць після затвердження та реалізації задля перевірки його ефективності, у разі негативних наслідків може бути переглянутим та коригуватись фахівцем соціальної роботи достроково. Із кожним отримувачем соціальної послуги та/або його законним представником протягом 7 робочих днів з дня прийняття рішення про надання соціальної послуги укладається договір про її надання з урахуванням індивідуального плану. Згідно Державного стандарту послуга надається за місцем проживання отримувача соціальної послуги чи за місцем розташування суб'єкта що надає таку послугу та не може перевищувати шести місяців, лише у разі загострення ситуації може продовжитись ще на той самий термін. Так, затверджено перелік принципів надання соціальної послуги соціального супроводу, а саме:

1. Доступність соціальної послуги;
2. Незалежність отримувача соціальної послуги;
3. Захист та безпека отримувачів соціальної послуги;
4. Конфіденційність інформації;

Так, у разі успішного виконання плану соціального супроводу надавач соціальної послуги проводить заходи щодо підготовки отримувача соціальної послуги до завершення її надання, спрямовані на підвищення його самостійності, відповідальності за власну життєдіяльність та посилення потенціалу найближчого оточення отримувача соціальної послуги щодо подолання СЖО. Після завершення соціального супроводу надавач соціальної послуги відвідує сім'ю (особу) через два тижні та через місяць. Державний стандарт містить показники якості соціальної послуги соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах для ночного кількісного оцінювання ефективності наданої послуги суб'єктом, а саме:

1. Частка отримувачів послуги соціального супроводу, в яких після отримання послуги відбулося покращення;
2. Частка отримувачів послуги, які повторно отримують послугу соціального супроводу;
3. Частка отримувачів послуги, які не набули належних навичок справлятися із складними життєвими обставинами;
4. Частка отримувачів послуги, які набули навичок справлятися із СЖО та мінімізувати їхні наслідки;
5. Частка отримувачів послуги, яким послуга надавалася відповідно до потреб отримувача, від загальної кількості отримувачів послуги.

1.2. Особливості реалізації соціального супроводу з сім'ями з алкогольною залежністю

Алкогольна залежність - хронічне психічне захворювання, що характеризується неконтрольованим потягом до алкоголю (етилового спирту) з психічною та фізичною залежністю від речовини, основні характеристики залежності заключаються в втраті контролю до кількості вживаної речовини, абстинентним синдромом, токсичним ураженням внутрішніх органів а також провалами в пам'яті частковими чи повними на момент сп'яніння. Відповідно алкозалежна людина - це особа, що страждає хворобою алкогольної залежності (алкоголізмом)[1].

Існує кілька моделей регулювання продажу алкоголю і боротьби з алкоголізмом за кордоном. Наприклад, у більшості країн, де іслам є державною релігією, алкоголь повністю заборонено. У США і Канаді існують спеціальні організації, які борються з нелегальним обігом наркотиків, у тому числі і алкоголю, пропагується здоровий спосіб життя, проводиться загальна та індивідуальна профілактика алкоголізму серед підлітків. В Ісландії введено

державну монополію на продаж і виробництво алкоголю. У країнах Скандинавії діє більш комплексний підхід. Існують різноманітні асоціації тверезості, обмеження щодо продажу алкоголю - алкоголь можна купити тільки в нечисленних спеціалізованих магазинах і в певний час - високі податки з роздрібних продажів, доступна безкоштовна медицина. У Швеції, починаючи з кінця дев'ятнадцятого століття, вводилися різноманітні системи, націлені на боротьбу з алкоголізмом. Суть алкогольної політики полягала в тому, що право на поширення алкоголю належало філантропічній організації, податки з продажу алкоголю йшли на благоустрій міст, а сам момент продажу супроводжувався відволікаючими маневрами: в місцях поширення алкоголю були також чайні, і обов'язково подавалася закуска. Зараз у Швеції працює компанія "Сістемболаджет", суть якої не змінилася з дев'ятнадцятого століття - це монопольна компанія, що має право на поширення алкоголю. Ставка акцизу на 1 літр спирту доходять до 25 відсотків. Податки з роздрібною продажу в залежності від міцності алкоголю доходять до 50 відсотків. "Сістемболаджет" існує з однієї причини: для того щоб звести до мінімуму проблеми, пов'язані з алкоголем, продаючи алкоголь відповідально, без бажання заробити [7].

Споживання людьми алкоголю як наркотичної, одурманюючого речовини почалося близько 8 тисяч років до н.е., коли жителі Євразії почали виготовляти і вживати слабо градусні алкогольні напої: пиво, мед і т.д. Якщо спочатку споживання алкоголю було пов'язано з обрядами, традиціями, то поступово, з переходом суспільства від громади до феодального і потім буржуазному пристрою, з'явився "столовий", або "буржуазний", алкоголізм, коли алкоголь став звичайним продуктом харчування, поза зв'язком з обрядами.

Згадка про пияцтво як про хворобливого, проблемного явище міститься в працях Гіппократа і Галена, однак докладний розгляд алкогольної залежності в науці почалося з середини XIX століття. Вперше термін "хронічний алкоголізм" був застосований в 1849 році шведським лікарем М. Гуссом, зазначивши таким

чином сукупність патологічних змін, що відбуваються в організмі людини при довгостроковому систематичному вживанні продуктів що містять за основу етиловий спирт. Проте довгий час суспільство того часу не знаходило наукового підґрунтя для того щоб побачити різницю між вживанням великої кількості спиртних напоїв та алкогольною залежністю як хворобою. Загалом термін офіційно був затверджений ВОЗ в 1952 році і мав обґрунтування проблеми як хвороби.

Так, дослідженням проблеми алкогольної залежності займались Н.В. Канторович, Э. Крепелина, К. Бонгеффера, Э. Блейлера, С. В. Дворяк, С. С. Корсакова, С. Г. Жислина, И. В. Стрельчука, присвятивши свої роботи створенню аргументів що такий потяг не що інше як хвороба що потребує комплексного лікування та уваги з боку суспільства. Аналіз наукової літератури дозволяє констатувати, що на сьогодні алкоголізм прийнято розглядати як складне захворювання, що характеризується медико-біологічними, психологічними і соціальними складовими. Н.В.Канторович (1954) визначав хронічних алкоголіків як людей, у яких в результаті систематичного або спорадичного зловживання спиртними напоями розвинувся потяг до алкоголю, сталося порушення працездатності, сімейних стосунків, фізичного і психічного здоров'я. W.Mayer - Gross, E.Slater, M.Roth (1954) вважають, що хронічний алкоголізм - це звичка до поглинання спиртних напоїв так часто і в таких кількостях, які призводять до втрати ефективності в роботі, конфліктам в сімейному і громадському житті або до розладу фізичного і психічного здоров'я. Як відмічає С.В.Дворяк, "алкоголізм - це не лише сам алкоголь, але і реакція на нього цього організму, яка завжди індивідуальна. Проте, як зазначають Д.Сироло, Р.Шейдер, Э.Сироло, Д.Гринблат, Л. фон Мольтке, розгляд алкоголізму як захворювання зовсім не означає, що він обумовлений якоюсь однією причиною. Крім того, не слід думати, що хворий алкоголізмом не здатний контролювати вживання спиртного і свою поведінку. Більшість вітчизняних і зарубіжних дослідників вважають, що алкогольні напої

самі по собі не є головною причиною алкоголізму. В якості причин, що породжують алкоголізм можна виділити цілий ряд чинників як психопатологічного, так і психологічного, а також мікро- і макро- соціального характеру [24].

Серед чинників, поєднання яких призводить до формування стійкої алкогольної залежності, виділяють біологічні, соціальні і психологічні чинники. Біологічні: в 30-40 % випадків алкоголізм розвивається внаслідок спадкової схильності. Якщо один з батьків є алкоголіком, то вірогідність розвитку хронічного алкоголізму у дітей складає 50 %, якщо алкоголіками є обидва батьки, то вірогідність 75 %; психологічні: тип особи багато в чому обумовлює пристрасть до алкоголю, часто до алкоголізму схильні люди слабовільні, безініціативні. До алкоголізму часто призводять психогенні травми, коли людина не може впоратися з бідом і знаходить розраду у відході від реальності шляхом вживання алкоголю; соціальні: наслідування традицій, що склалися в сім'ї і навколишньому суспільстві, низький культурний рівень (включаючи і відсутність культури вживання алкоголю), відсутність дозвілля, свідомість безвиході свого соціального положення, неможливість змінити що-небудь у своєму житті [22].

Складність хвороби в соціальному плані пов'язана з тим, що на перших етапах виникнення пристрасті мало хто з тих, що вживають алкоголь або його оточення розцінює такий стан як патологічний, а тому ніхто не поспішає по допомогу до лікаря, і ніхто не б'є в усі дзвони. На пізніх етапах виникла залежність позбавляє людину свободи вибору - пити або не пити, тому індивід просто не в змозі прийняти відповідальне рішення, а поради від близьких і сторонніх людей сприймаються дуже агресивно. Наслідки частіше всього трагічні: втрата соціального статусу, роботи, сім'ї, друзів, падіння на дно соціальної ієрархії. При цьому страждає не стільки сам хворий, скільки найближче оточення [4].

Так, у розвитку алкоголізму прийнято розрізняти 4 стадії, ця форма розділення алкоголізму ґрунтована на клінічних і психічних ознаках алкогольної залежності, що проявляються, а також частоті і кількості вживаного алкоголю.

1. Продром - нульова стадія алкоголізму або "продром" - стадія, на якій ще немає хвороби, але є присутнім таке явище, як "побутове пияцтво". Людина вживає спиртні напої від випадку до випадку, "по ситуації", як правило, в компанії, але рідко напивається до втрати пам'яті або інших тяжких наслідків. Таким чином, член родини, що знаходиться на цій стадії навряд буде небезпечним для своєї родини та нестиме загрозу життю та здоров'ю неповнолітніх осіб які проживають з ним, потенційно не є клієнтом якому необхідна допомога соціальних служб.

2. Перша стадія алкоголізму - стадія психічної залежності. Людина часто випробовує важковизначуване бажання спожити алкоголю, при неможливості прийняття спиртного, почуття потягу проходить на деякий час, але, при вживанні алкоголю, контроль кількості випитого різко падає. На цій стадії захворювання стан сп'яніння часто супроводжується надмірною дратівливістю, агресивністю і навіть випадками втрати пам'яті в стані сп'яніння. У пющії людини зникає критичне відношення до пияцтва і з'являється тенденція виправдати кожен випадок споживання алкоголю. У людини знижується поріг чутливості до алкоголю: для сп'яніння йому потрібно дозу спиртного в 2-3 рази більше, чим раніше. Поступово зникає захисний механізм організму - блювотний рефлекс. Перша стадія алкоголізму може тривати дуже довго, але, при щоденному пияцтві, початкова стадія може перерости в другу за 6-12 місяців. Перша стадія алкоголізму поступово переходить в другу, в окремих випадках, друга стадія обходиться, переходячи відразу в третю.

3. Друга стадія алкоголізму - стадія фізичної залежності. На цьому етапі виробляється витривалість до спиртного. Регулярне надходження

алкоголю в організм стає необхідним, оскільки людина так "звикла" до спиртного, що без його регулярного вступу не здатний нормально діяти. При невступі дози алкоголю виникають психічні розлади, безсоння або страхітливі сновидіння, головний біль, спрага, втрата апетиту, м'язове тремтіння. Потяг до спиртного стає сильнішим, а самоконтроль все слабшає. Навіть після вживання невеликої кількості алкоголю хворої втрачає здатність контролювати об'єми випитого. У п'яному стані людина поводиться непередбачувано і іноді небезпечно для оточення. Виникає алкогольний психоз, коли у людини з'являються галюцинації і видіння. Тривалість другої стадії складає від 5 до 15 років. На цій стадії член родини потребує негайного втручання фахівців соціальної роботи, є потенційним клієнтом соціальної служби, так як на цій стадії ще є шанси повернути особу до нормального життя шляхом надання комплексу послуг.

4. Третя стадія алкоголізму - стадія деградації особи. Витривалість до алкоголю падає, хворий п'яніє від менших доз спиртного, а споживання алкоголю стає практично щоденним. Спостерігаються значні розлади особи хворого з безповоротними змінами психіки. Порушення з боку внутрішніх органів наростають і стають безповоротними (алкогольний гепатит, цироз та ін.). Нервова система також страждає: виникають безповоротні зміни, що призводять до парезів і паралічів, епіприпадки, алкогольна енцефалопатія, порушення координації рухів, когнітивні порушення. В такому випадку необхідно негайно направити особу до реабілітаційного центру для алкозалежних та почати працювати з сім'єю, що опинилась в СЖО через алкозалежність одного з членів родини, аби попередити набуття такого ж статусу в інших членів родини [3].

Особливість алкозалежного як клієнта соціальної роботи полягає в наступних факторах, які фактично ускладнюють взаємодію:

1. Заперечення існування проблеми алкогольної залежності та необхідності її лікування;
2. Заперечення факту наявності складних життєвих обставин в яких перебуває сім'я;
3. Відсутність довіри до соціальних служб та їх діяльності, негативний настрій на отримання допомоги
4. Відсутність особистого бажання змінити ситуацію, яка має негативний вплив не лише на алкозалежного, а на всю родину в т.ч. неповнолітніх осіб;
5. Замкненість при спілкуванні з фахівцями соціальної роботи на етапі з'ясування чинників що спричинили алкогольну залежність та як результат складні життєві обставини для всієї родини.
6. Низька мотивація до активної участі вирішення питання мінімізації складних життєвих обставин [16].

Тому працюючи з даною категорією, фахівець соціальної роботи повинен враховувати деякі принципи, а саме:

1. Консультування повинно відбуватись тоді, коли клієнт не зловживає алкоголем.
2. Контакт із клієнтом - алкозалежним дещо амбівалентний, оскільки залежність від фахівця соціальної роботи часто підміняється ворожим, маніпулятивним ставленням до нього через що доводиться підсилювати залежність клієнта від себе, замінюючи нею залежність від алкоголю, яку алкозалежний, схильний відхиляти. Він думає, що може контролювати як своє п'янство, так і життя взагалі, хоч у дійсності все навпаки.
3. Фахівець соціальної роботи зобов'язаний розібратись у своїх реакціях контрперенесення стосовно клієнта. При роботі з алкоголіками часто виникає почуття безнадійності, оскільки здається, що витрачені зусилля даремні. Соціальний працівник повинен чітко розуміти, що він не в силі одразу і назавжди

зупинити п'янство алкозалежного. Він може лише допомогти йому прагнути до тверезості, але не здатен примусити його залишити пити. Клієнт лише власними зусиллями може повністю звільнитись від залежності. Розуміючи дійсність, соціальний працівник повинен визначити допустимі межі негативних впливів клієнта й умови, за дотримання яких можливе надання соціальної послуги.

Наслідки споживання алкоголю можна розділити на проблеми, викликані одиничними прийомами алкоголю і його тривалим вживанням. Прикладами наслідків одиничного, частенько надмірного вживання спиртних напоїв, являються алкогольні отруєння і різні нещасні випадки, що відбуваються з людиною в стані алкогольного сп'яніння. До наслідків одиничних випадків вживання алкоголю також відносяться пов'язані з насильством бійки і жорстоке поводження, включаючи сімейне насильство. Найбільш відомими наслідками надмірного вживання алкоголю, що триває впродовж багатьох років, є цироз печінки, хвороби підшлункової залози і різні ракові захворювання. Наявність алкоголізму або іншого виду хімічної залежності у одного з батьків, чи спільної залежності у іншого обов'язково формує дисфункціональну сім'ю, в якій страждають діти. Життя в дисфункціональній сім'ї призводить до того, що діти неминуче беруть на себе так звані ролі виживання: герой сім'ї, втрачена дитина, талісман. Діти хворих алкоголізмом, як і іншими формами хімічної залежності, є групою високого ризику розвитку аналогічного захворювання. Зловживання алкоголем одного з подружжя створює в сім'ї ненормальну атмосферу і постійний ґрунт для сварок, конфліктів, скандалів, створюється цілий ряд психотравмуючих ситуацій для усіх членів сім'ї і особливо для дітей, така атмосфера згубно впливає на їх психіку і поведінку. Різко зростає ризик захворювання нервово-психічними розладами дітей, матері і інших членів сім'ї. У сім'ях, де один з подружжя зловживає алкоголем, з'являються матеріальні труднощі, поступово звужується сфера духовних інтересів, зростає кількість випадків аморальної поведінки, подружжя все більше і більше віддаляється один від одного, шлюбні стосунки

піддаються найважчому випробуванню. У подібних умовах хтось з подружжя наважується на останній крок - розлучення. З цієї причини, соціальна робота з такою сім'єю має бути комплексною, включати в себе комплекс методів роботи, взаємодію з усіма членами родини в тому числі найближчим оточенням, задля ефективного попередження успадкування залежності неповнолітніми особами та созалежності партнерів алкозалежного [14].

Потреба - це необхідне для безпечного, стабільного та здорового життя (наприклад, повітря, вода, їжа, земля, притулок). Основні потреби, такі як повітря, вода, їжа та захист від екологічних небезпек, необхідні для життя організму. Крім основних потреб, люди також мають потреби соціального або суспільного характеру, такі як потреба людини в соціалізації або належності до сімейної одиниці чи групи. Потреби можуть бути об'єктивними та фізичними, такі як потреба в їжі, або психологічними та суб'єктивними, такими як потреба у самооцінці. Ієрархія потреб Маслоу - одна з найвідоміших теорій мотивації. На думку психолога-гуманіста Абрахама Маслоу, наші дії мотивовані для досягнення певних потреб. Так пропонується наступний алгоритм потреб алкозалежного.

Ієрархія потреб Абрахама Маслоу	Потреби алкозалежного та сім'ї
Фізіологічні потреби (відносять потреби в їжі, воді, диханні, сон, також відносять речі, як притулок та одяг.	В сім'ї що опинилась в СЖО через пияцтво одного з батьків, нерідко існує проблема необхідності покращення житлових умов та забезпеченням особистих речей належного вигляду, особливо для дітей.
Потреби в безпеці (відносять потреби	Через складність ситуації існує

<p>Фінансовій забезпеченості, здоров'я та оздоровлення, безпека від нещасних випадків і травм пошук роботи, отримання медичного страхування та охорони здоров'я та переїзд у більш безпечне місце).</p>	<p>потреба в фінансовій забезпеченості сім'ї для повноцінного забезпечення своїх першочергових потреб, потреба звернення уваги батьків до здоров'я дітей, їх способу життя, користування медичними послугами що є наразі доступним для всіх. Так, потреба сім'ї є також в особистій безпеці від впливу алкозалежного та його дій відносно членів родини.</p>
<p>Соціальні потреби (відносять потреби в дружбі, стосунках, сім'ї, соціальні групи, громадські групи, церкви та релігійні організації).</p>	<p>Потреба в спілкуванні з сім'єю, родичами, друзями і т.д алкозалежного, так як є ризик відторгнення його іншими, також потреба в спілкуванні дітей з алкозалежним що частіше не приділяє належної уваги їм, ігнорує спроби налагодження контакту.</p>
<p>Потреба в повазі (відносять потреби цінування оточуючих, престиж, самооцінка).</p>	<p>Потреба в належному рівні самооцінки дітей родини що знаходяться в складних життєвих обставинах, та потреба відчутті цінності для своїх батьків в т.ч алкозалежного члена родини. Для самого ж алкозалежного такі якості не є першочерговою потребою через його наявний стан.</p>

<p>Потреби в самоактуалізації (маючи на увазі необхідність людей досягти свого повного потенціалу як людських істот).</p>	<p>Особа що залежна від певної речовини не звертає уваги на такі високі цінності та не ставить перед собою планів на майбутнє, обмежується лише "сьогодні" тому самоактуалізація не є потребою для неї.</p>
---	---

Отже, проаналізувавши потреби за ієрархією А. Маслоу можна зробити висновок, що потреби алкозалежного та членів його родини є дещо різними і при соціальній роботі з такою категорією слід комплексно здійснювати оцінку потреб всіх членів родини. Так, фактично потреби алкозалежного обмежуються лише фізіологічними та в потребі особистої безпеки, відсутнє прагнення до вдосконалення власної особистості та необхідності участі в покращенні життєдіяльності всієї родини.

Форми роботи з сім'ями в яких є алкозалежні є комплексом взаємопов'язаних соціальних, педагогічних, психологічних, медичних і організаційних заходів, спрямованих на превентивне виявлення схильності до надмірного вживання спиртних напоїв, діагностику причин і стадії їх алкоголізації, організацію лікування і психотерапії з алкозалежними, створення психолого- педагогічних, соціальних і організаційних умов для попередження повторення явища. Виявлення сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, здійснюється на підставі особистої заяви одного із членів сім'ї або звернення за допомогою одного із членів сім'ї, або відповідно до повідомлення або інформації, що надається суб'єктами соціальної роботи: організаціями, установами, підприємствами, сільськими і селищними радами, міськими та районними у містах державними адміністраціями, органами охорони здоров'я, освіти, внутрішніх справ, установ виконання покарань тощо. Інформація про неблагополуччя в сім'ї з дітьми може бути надана пересічними громадянами, а

також отримана фахівцями з соціальної роботи під час візитів у сім'ю. Вся отримана інформація передається до центрів соціальних служб у справах сім'ї, дітей та молоді. Якщо питання, з яким сім'я звертається до центру соціальних служб, не належить до його компетенції, здійснюється переадресація сім'ї до суб'єкта соціальної роботи, до переліку повноважень якого належить вирішення відповідного питання. У такому випадку сім'ї або надається інформація щодо місцезнаходження відповідного закладу/установи та номери контактних телефонів, або оформляється направлення до іншого суб'єкта за формою, затвердженою Наказом Міністерства соціальної політики №450 від 09.07.2014.

Початковим моментом роботи є соціальна діагностика негативного явища, цілями діагностичного етапу роботи є: виявлення наявності і міри алкогольної залежності, причин вживання спиртного, присутності бажання і самостійних спроб припинення пияцтва, характеру впливу на клієнта різних соціальних груп і окремих осіб, умов, що провокують тягу до алкоголю. Для цього потрібне вивчення осіб усіх членів сім'ї, а також вивчення соціальної біографії. Причинами зловживання алкоголем можуть бути сімейна схильність, деякі особливості особового статусу (нестійкість особи, інфантилізм, залежність), традиції сімейного або соціального оточення, ілюзорна спроба піти від проблем. Варто зазначити, що визначення чинників які впливають на формування алкогольної залежності особи, є найважливішим при роботі з ним, так як це є певним "коренем" проблеми, що вирішується, і ефективність соціальної роботи залежить від вдалого встановлення чинників впливу. Тому на цьому етапі здійснюється соціальне інспектування мультидисциплінарної команди до сім'ї в якій є алкозалежні члени родини з метою проведення оцінки потреб отримувача соціальної послуги, визначення чинників що спричинили алкогольну залежність, яка стала причиною складних життєвих обставин сім'ї. Оцінка потреб проводиться відповідно чинного законодавства та керується Державним стандартом надання соціальної послуги соціального супроводу що містить Акт проведення оцінки потреб особи чи сім'ї, що опинилась

в складних життєвих обставинах. Початкова оцінка потреб дитини та її сім'ї здійснюється за такими показниками:

- стан та потреби дитини;
- стан батьків та їхній потенціал щодо задоволення потреб дитини;
- фактори сім'ї та середовища (мається на увазі оцінка стосунків членів сім'ї з соціальним оточенням (підтримка з боку родичів, сусідів, спеціалістів, соціальні стосунки у громаді), рівня матеріального забезпечення сім'ї (основні доходи, державні допомоги, пільги та компенсації, умови проживання), потреба у підтримці або соціальному обслуговуванні членів сім'ї або інших осіб, які мешкають разом) [17].

Ознаки складних життєвих обставин щодо становища дитини оцінюються за такими показниками: самопочуття дитини, її зовнішній вигляд, харчування, навчання і досягнення, емоційний стан, шкідливі звички та ознаки девіантної поведінки, сімейні та соціальні стосунки, самообслуговування. Фахівець соціальної роботи що є відповідальним за випадок після здійснення початкової оцінки потреб заповнює форму Акту разом з мультидисциплінарною командою що здійснювала соціальне інспектування та приходять до висновку, чи являється випадок таким що потребує соціальної послуги соціального супроводу, які методи будуть застосовуватись та затверджують конкретний перелік послуг що надаватиметься отримувачу соціальної послуги, відповідно переліку закріпленого в Державному стандарті. Етап заповнення форми Акту та підготовка висновків триває не більше п'яти робочих днів з моменту здійснення соціального інспектування до родини. Перелік обставин, на подолання яких має спрямовуватися робота фахівців наведено у Картці обліку роботи з сім'єю (особою) (Наказ Міністерства соціальної політики від 09.07.2014 №450). Далі складається програма роботи з алкозалежною особою, його сім'єю, соціальним оточенням - це лікувальні заходи, консультації, психотерапія і психокорекція, можливо, соціально-трудова реабілітація самого алкозалежного і його сім'ї. Така програма називається - Індивідуальний план соціального супроводу сім'ї що

опинилась в складних життєвих обставинах, в даному випадку це алкогольна залежність членів родини. План передбачає зазначення основних цілей роботи з клієнтом, шляхів досягнення таких цілей, зазначення методів роботи та відповідно очікувані результати, тому такий план є інструментом регулювання перебігу соціального супроводу клієнта. Участь в складанні та затвердженні плану бере мультидисциплінарна команда яка здійснювала соціальне інспектування, безпосередньо фахівець соціальної роботи відповідальний за випадок та отримувач соціальної послуги. Форма плану соціального супроводу сім'ї затверджена Наказом Міністерства соціальної політики України "Про затвердження форм обліку соціальних послуг сім'ям (особам), які перебувають у складних життєвих обставинах" (№450 від 09.07.2014) і є обов'язковим документом особової справи сім'ї, яка перебуває під соціальним супроводом. Реалізація плану соціального супроводу передбачає застосування різноманітних процедур з обраної послідовності використання методів та засобів соціальної допомоги, їх зміст залежить від конкретного випадку, потреб та ресурсів сім'ї. На цьому етапі соціальний працівник прагне налагодити зв'язки між сім'єю алкозалежного та іншими суб'єктами соціальної роботи: місцевими службами й установами, які можуть і повинні надалі надавати постійну допомогу сім'ї. Фахівець соціальної роботи, відповідальний за реалізацію плану соціального супроводу, відвідує сім'ю щотижня протягом двох місяців після прийняття рішення про здійснення її соціального супроводу, у подальшому відвідування сім'ї здійснюється відповідно до плану супроводу. Таким чином, здійснюється контроль ситуації її перебіг відповідно плану надання соціальної послуги соціального супроводу, ефективність втручання центру СССДМ в вирішенні складних життєвих обставин сім'ї члени якої мають алкогольну залежність. Загальний облік форм та методів соціальної роботи з сім'єю фіксується в Картці обліку роботи з сім'єю (особою). Зокрема міститься інформація про місце проживання сім'ї, відомості про дітей, батьків (або осіб, які їх замінюють), інших

осіб, які проживають разом із сім'єю, про інших важливих членів родини, оточення, які проживають окремо від сім'ї. Фіксуються основні характеристики щодо сім'ї, що визначають основні ознаки сім'ї (соціально-демографічний статус), житлові умови, наявність державних допомог та соціальних виплат, обставини, які необхідно подолати або мінімізувати їх вплив. В картці обліку роботи з сім'єю містяться відомості про спеціалістів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, відповідальних за ведення соціальної картки, про суб'єктів соціальної роботи, які працюють із сім'єю, а також загальний облік соціальної роботи із сім'єю, зокрема, що стосується етапів соціальної роботи, заходів та форм її реалізації, термінів та результатів роботи, відомості про спеціалістів, які відповідають за реалізацію окремих етапів соціальної роботи та залучених членів родини[20]. При завершенні роботи з сім'єю проводиться заключна оцінка якості та ефективності соціального супроводу сім'ї, яка перебуває у складних життєвих обставинах, що оформлюється у вигляді Звіту за результатами соціального супроводу сім'ї. Звіт готується спеціалістом центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, відповідальним за проведення супервізії, разом зі спеціалістом, який здійснював соціальний супровід. Оцінка здійснюється за такими показниками:

- результативність: подолано чи не подолано складні життєві обставини, мінімізовано їхні наслідки;
- адресність та індивідуальний підхід;
- своєчасність;
- доступність та відкритість;
- повага до отримувача соціальних послуг;
- причини дострокового завершення соціального супроводу;
- необхідність подальшої соціальної підтримки сім'ї [26].

Після завершення соціального супроводу сім'я інформується про способи й організації соціальної підтримки, якими вона може скористатися в майбутньому.

У разі потреби подальшої соціальної підтримки сім'ї після завершення соціального супроводу, центр соціальних служб продовжує надавати сім'ї соціальні послуги, зокрема, допомогу в оформленні документів, проведення консультацій з психологом, юристом, соціальним педагогом тощо. Строк надання такої підтримки визначається окремо для кожної сім'ї і не може становити менше двох місяців [18].

1.3. Етичні засади роботи фахівця соціальної роботи з сім'ями з алкогольною залежністю

Орієнтири для фахівців соціальної сфери, виконання посадових обов'язків, організації взаємодії з отримувачем соціальних послуг; шляхи розв'язання моральних проблем і прийняття адекватного професійного рішення в етичних питаннях закріплено Етичним кодексом спеціалістів із соціальної роботи, в основу якого покладено міжнародні етичні принципи і стандарти соціальної роботи. Відповідно до зазначеного вище документа, етичні принципи діяльності фахівця із соціальної роботи з алкозалежними та членами їх родини наступні:

- повага до гідності кожної людини (не можна допускати жодного прояву зневаги до особистості алкозалежного та членів його родини, прямого чи опосередкованого примусу клієнтів до будь-яких дій, засудження наявного способу життя);
- пріоритетність інтересів отримувачів соціальних послуг.
- толерантність (терпимість до різних емоційних проявів отримувачів послуг; сприймання клієнтів незалежно від їх способу життя, поведінки, соціального й національного походження, статі тощо);
- довіра та взаємодія у вирішенні проблем отримувача послуг (фактично фахівець соціальної роботи що веде випадок сім'ї, не має права складати план соціального супроводу на визначений термін без відома алкозалежного та членів родини).

- конфіденційність (передбачає не тільки дотримання конфіденційності інформації, а й інформування клієнта про те, як забезпечується конфіденційність, для чого вона необхідна, а також про обмеження щодо її дотримання)[8].

Норми етичної поведінки спеціалістів із соціальної роботи при наданні соціальної послуги соціального супроводу для сімей з алкозалежними членами родини:

- етична поведінка стосовно професії соціального працівника полягає в дотриманні вимог кодексу, підвищенні якості та ефективності соціальних послуг;

- етична поведінка стосовно колег полягає у визнанні різних поглядів фахівців, висловлюванні критичних зауважень лаконічно й коректно; обміні знаннями, досвідом і думками з колегами по соціальній роботі; відстоюванні професійної честі та гідності своїх колег при спільному рішенні щодо вирішення чи мінімізації складних життєвих обставин спричинених алкогольною залежністю клієнта;

- етична поведінка стосовно алкозалежного та всіх членів його сім'ї як отримувачів соціальних послуг полягає у повазі їх особистості й гарантуванні захисту, гідності та прав незалежно від походження, статі, віку; з'ясуванні всіх чинників щодо проблеми та знаходження оптимальних видів соціальних послуг; спрямуванні своїх зусиль на безпеку у допомозі всім рівною мірою; визнанні та повазі намірів, відповідальності отримувача послуг щодо прийнятого рішення тощо;

- етична поведінка стосовно взаємодіючих організацій передбачає співпрацю з установами та організаціями, наміри й діяльність яких спрямовані на надання соціальних послуг; підтримку та популяризацію партнерських відносин між організаціями, що діють у громаді в випадку спільних дій з вирішення чи мінімізації складних життєвих обставин спричинених алкогольною залежністю отримувача соціальної послуги соціального супроводу [9].

1.4. Використання YouTube каналу як інноваційний засіб вдосконалення технології соціального супроводу для членів родини з алкогольною залежністю

YouTube (від англ. You - «ти», «ви» і жарг. Англ. Tube - «труба», «телевізор»; вимовляється як «Ютуб», «Ютюб» або «Ютьюб») - найпопулярніший і великий відеохостинг в світі, за допомогою якого користувачі зберігають відеоролики, додають, дивляться, коментують їх, діляться з іншими користувачами. YouTube містить професійні, художні, документальні фільми, мультфільми, кліпи, любительські відеозаписи, відеоблог і т. д. Спочатку YouTube був задуманий як сайт знайомств: відеоролики, на відміну від фото (за задумом творців), дозволяли краще знайомитися з потенційними кандидатами, лише згодом автори YouTube вирішили, що сайт не повинен містити відео однотипної тематики: знайомства або продажу, а розвивати і інші напрямки. Першими розробниками відеохостингу є три колишні співробітники компанії PayPal: Чад Херлі, Стів Чен і Джавед Карім. Найперше відео на YouTube - 18-секундний ролик аматорської зйомки Джаведа Каріма в зоопарку Сан-Дієго - було розміщено на YouTube 23 квітня 2005 року о 20:27 за місцевим часом. При створенні сервісу Youtube була використана технологія Flash Video (flv). З її допомогою вдалося домогтися порівняно хорошій якості зображення при невеликому розмірі відеоролика. Проект відразу ж зарекомендував себе як прекрасний засіб розваги, і навколо нього швидко сформувалося своє співтовариство. Щорічно система мовлення YouTube покращує свої технологічну платформу, якість і формати завантажених матеріалів [5].

Сьогодні YouTube - це відеохостингова компанія, що надає користувачам послуги зберігання, доставки та показу відео. Користувачі можуть завантажувати, переглядати, оцінювати, коментувати, відправляти повідомлення і ділитися тими чи іншими відеозаписами. Завдяки простоті і зручності використання YouTube став одним із найпопулярніших місць для розміщення відеофайлів і другим сайтом у світі за кількістю відвідувачів. У січні 2018 року щоденна кількість

переглядів відео на сайті досягло 4 млрд. На тенетах мережі представлені фільми, музичні кліпи, трейлери, новини, освітні передачі, а також любительські відеозаписи, включаючи відеоблог, канали, слайд-шоу, гумористичні відеоролики. Унікальні можливості платформи YouTube щодня сприяють зростанню числа користувачів. Інформаційні канали і блоги замінюють звичні газети і телепередачі. Так, наприклад, створюються цілі науково-популярні і освітні канали. В порівнянні з багатьма традиційними каналами ЗМІ, канали YouTube можуть бути неймовірно широким набором тим, по яких зняті і поодинокі лекції, і цілий курс. Усі відео лекції завантажені на офіційному youtube каналі, а на сайті - їх текстові варіанти. Крім того, манера мовлення на просторі інтернету відрізняється простотою і доступністю для призначеної для користувача аудиторії, що відрізняє YouTube від наукових каналів [23]. Глядачам цікаво, і вони дійсно вникають в сказане з екрану, оскільки ролики, що є мальованою анімацією того або іншого факту, набагато привабливіше за сухий текст. Використання аудіовізуальних засобів при донесенні інформації має ряд переваг відносно текстових повідомлень чи простого живого спілкування у вигляді діалогу чи лекції за сценарієм. Головна перевага полягає в тому, що інформація надходить до того, хто її сприймає, одночасно через зоровий і слуховий канали. Одночасний вплив комплексу подразників на різні аналізатори має особливу емоційність, тому людина, яка сприймає інформацію за допомогою аудіовізуальних засобів, перебуває під впливом могутнього потоку якісно незвичайної інформації, що створює емоційну основу, на базі якої від конкретного образу легше переходити до логічного мислення, абстрагування [6].

Так, на просторах YouTube міститься велика кількість, зокрема, соціальної реклами у вигляді короткометражних роликів підіймаючи глобальні теми для зосередження уваги глядача з метою викликати емоції, привернути увагу та спровокувати активні дії. Прикладом таких роликів є популярна тематика як протидія торгівлі людьми, зокрема для мігруючого населення з метою заробітку за

кордоном, наслідки шкідливості вживання алкоголю та наркотичних речовин для всіх категорій населення, соціальна незахищеність вразливих груп населення, популяризація явища булінгу серед неповнолітніх, соціальне сирітство та ін. Такий спосіб передачі інформації є зокрема ініціативою фахівців соціальної сфери з основною метою привернути увагу великої кількості населення на значущість запобіганню розповсюдження негативних соціальних явищ [21].

Переваги, можливості та недоліки YouTube - каналу для застосування в соціальній роботі з алкозалежними членами родини характерні в наступних факторах:

1. Швидке створення. Ютуб канал фактично займає короткий час для його створення і не передбачає складного і недоступного алгоритму дій які могли б призвести до складнощів в його створенні та реалізації фахівцями соціальної роботи що займаються соціальним інспектуванням родини.

2. Це безкоштовно. Створити канал на Ютубі можна абсолютно безкоштовно, так же як і його використання. Впровадження такого інноваційного засобу реалізації соціальної роботи в технології супроводу не потребує складання окремого бюджету для центру соціальних служб. Використання інформації, доступ до неї на просторі You Tube також є безкоштовним.

3. Відео легше сприймається. Відео-контент набагато простіше в споживанні, ніж читання статей, документів, звітів, повідомлень і т.д. Так, відеоформат буде краще сприйматися свідомістю користувача, в тому числі, членами родини алкозалежного на яких зокрема розповсюджується контент, що є вагомою перевагою такого способу донесення інформації в рамках соціального супроводу родини.

4. Доступний завжди і всюди. YouTube доступний 24 години на добу, сім днів на тиждень, користувач завжди може бути в онлайні,

незалежно від того, в якому часовому поясі або в якій країні він знаходиться. Але для цього буде потрібно виконання двох умов: наявність точки доступу в інтернет і пристрої для перегляду. Якщо необхідно буде прослухати інформацію певного характеру в певний час, не обов'язково зв'язуватись з фахівцем соціальної роботи центру для консультації, чи більш того, організувати особисту зустріч самому фахівцеві з членами родини алкозалежного щоб донести таку інформацію, якщо така не є конфіденційною.

5. Діалог користувачів. You Tube канал надає можливості використовувати діалогове вікно для спілкування та обговорення завантаженого контенту, користувачі можуть як задавати питання що їх цікавлять в даній темі так і відповідати чи отримувати такі відповіді, до того ж такий діалог є не виключно між фахівцями соціальної роботи що є авторами каналу з користувачами але й можливо обмін думками досвіду, порадами між самим глядачами даного контенту на каналі.

6. Перехід на посилання. Переглядаючи певний ролик на відповідну тематику, в тому числі явище алкогольної залежності серед населення світу й України зокрема, мережа You Tube автоматично задає рекомендації перегляду схожого контенту на аналогічну тематику тим самим зацікавлюючи потенційного глядача на перегляд даної рекомендації. Фактично такою рекомендацією являється, як правило певна соціальна реклама чи то ролик що засуджує спосіб ведення життя з залежністю від алкоголю, не виключення що це може бути посилання на особисті You Tube канали чи блоги людей які зіштовхувались з проблемою та самостійно її локалізували з власного життя і наразі власним прикладом мотивують інших людей, що насправді в даний час популярною тенденцією на просторі мережі You Tube і не рідко зустрічається саме в так званих рекомендаціях до перегляду[15].

В тому числі є ряд недоліків в можливості використання такого способу реалізації соціального супроводу, зокрема для самих алкозалежних та членів їх родини, а саме :

1. Доступність. Фактично You Tube забезпечує абсолютно всіх користувачів доступом до розміщених матеріалів, проте доступність заключається в наявності певних модернізованих пристроїв, що передбачають функцію доступу до Інтернет ресурсів. Це є першим і основним недоліком такого засобу організації соціальної послуги для групи клієнтів таких як алкозалежні та члени їх сім'ї, відсутність модернізованого пристрою робить запропонований спосіб взаємодії з фахівцями соціальної роботи неможливим.
2. Фізичний та психічний стан. Залежність від тієї чи іншої речовини являє собою загрозу погіршення стану людини у разі її відсутності, що провокує виникнення явища апатії, небажання виходити на зв'язок з іншими особами, зокрема з соціальної службою. Так, що стосується стану при якому речовина, в даному випадку алкоголь міститься в організмі людини, її поведінка та сприйняття будь - якої інформації є дещо загальмованою, а увага не зосереджується повною мірою на тому чи іншому об'єкті.
3. Зв'язок. Не дивлячись на наявність модернізованого пристрою з вихідом до Інтернет ресурсів, є ризик відсутності зв'язку від того чи іншого оператора, що є перешкодою для перегляду відеоматеріалу на просторах You Tube каналу.

Використання мережі You Tube, зокрема створення каналу є інноваційним засобом соціальної комунікації в ході ведення випадку сім'ї що опинилась в складних життєвих обставинах, оскільки створює можливості встановлювати діалог між двома чи більше особами яких об'єднує спільні інтереси. Тобто через You Tube канал реалізується передача інформації, де мета такої взаємодії виразити свою точку зору та мотив розповсюдження інформації фахівцем, що займається

контентом каналу і створити визначену ефективну дію на свою цільову аудиторію. У взаємодії шляхом використання каналу також як і в безпосередній соціальній комунікації можна виділити такі суб'єкти як - посилач і реципієнт, комунікація здійснюється проте в даному випадку за допомогою технічних пристроїв, через інтернет; засобами передачі інформації є слова, фотографії, відеозаписи, анімації, предметом - явище чи подія, в даному випадку явище алкогольної залежності; ефект комунікації - реакція суспільства на отриману інформацію, зворотній зв'язок, прояв зацікавленості. You Tube мережа є масовою соціальною комунікацією, оскільки є соціально-орієнтованим спілкуванням, тобто повідомлення не для однієї конкретної людини, а для великих соціальних груп, для маси людей з спільним інтересом до отримання визначеною інформації [12].

Функцій такої соціальної комунікації розкриваються на прикладі використання You Tube каналу в наступних пунктах:

- Інформаційна функція (за допомогою використання цього простору передається різного роду інформація від посилача до одержувача або, навпаки, у формі аудіо, відео, звукових файлів, що підкріплюється коментарями, висловлюванням своєї думки).

- Експресивна функція (у коментарях користувачі каналу можуть давати свою оцінку яким-небудь подіям, діям, вчинкам).

- Прагматична функція (контент каналу спонукає користувача зацікавитися в темі, висловити свою думку, показати своєю реакцією відношення до сказаного, що є однією з провідних ідей створення свого роду соціального каналу з спрямуванням на тематику алкогольної залежності. Так, інформація вкладена в черговий випуск має на меті сприяти проявленню реакції від безпосередньо цільової аудиторії на яку, зокрема, спрямований контент щоб аналізувати етап на якому знаходиться соціальна робота по мінімізації складних життєвих обставин спричинених залежністю).

- Соціальна функція (існує різні види каналів на просторах You Tube, в яких за допомогою отримання і передачі інформації відбувається розвиток культурних навичок взаємовідношення людей, завдяки інформації, отриманої у результаті перегляду матеріалу на каналі, у основної цільової аудиторії має принаймні в певній мірі, змінитись чи модифікуватись в позитивну сторону світогляд, життєві погляди, норми моралі, цінності, бачення наявного алгоритму дій для майбутнього).

- Інтерпретативна функція (канал представляє можливість розуміння цільової аудиторії фахівцем соціальної роботи, його стану, переживання, намірів які він може передавати за допомогою смайлів, фотографій, відеозаписів, коментарів) [13].

Так, впровадження використання мережі Ютуб, зокрема створення на її просторах каналу з інформацією соціального характеру як інноваційний засіб вдосконалення здійснення соціальної послуги соціального супроводу є способом безпосереднього інформаційного впливу на цільову аудиторію, зокрема на родини, що опинились в складних життєвих обставинах через алкогольну залежність одного з них. Такі сучасні інформаційні технології мають на меті сприяти в допомозі спеціалістам соціальної сфери в ході професійної діяльності вирішити проблеми зокрема ефективної взаємодії з отримувачами послуг з цілю покращити їх стан та мінімізувати складні життєві обставини з яким неможливо впоратись самотійно.

Висновки до розділу I

Теоретична частина кваліфікаційної роботи була спрямована на здійснення аналізу законодавчого підґрунтя реалізації соціальної послуги соціального супроводу з родинами що опинились в складних життєвих обставинах через алкогольну залежність в сім'ї, з метою дослідження належного рівня регламентації соціальної роботи з такою категорією осіб з боку держави шляхом аналізу визначено що законодавство регламентує соціальну послугу соціального

супроводу посилаючись на ЗУ “Про соціальні послуги”, ЗУ “Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю” які містять повний перелік умов за яким надається послуга соціального супроводу. Також визначає суб'єкт та об'єкт, мету, ціль та способи надання послуги супроводу. Алгоритм дій та перелік основних заходів за яким реалізовується послуга соціального супроводу повноцінно міститься в Державному стандарті здійснення соціальної послуги соціального супроводу з додатками у вигляді офіційних шаблонів наступного змісту: “Індивідуальний план надання соціальної послуги соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах”, “Акт здійснення оцінки потреб сім'ї що опинилась в складних життєвих обставинах” та “Звіт про здійснення соціальної роботи з сім'ями що опинились в складних життєвих обставинах”, що є основними документами на протязі всього супроводу. Так, була виявлена необхідність впровадження інноваційних засобів здійснення послуги соціального супроводу з алкозалежними та членами їх родини, для підвищення рівня ефективності надання послуги. Шляхом аналізу наукової літератури, напрацювань авторів соціологів, визначено та проаналізовано поняття “алкогольна залежність”, розкриті ознаки хвороби, етапи, чинники що сприяли її появі, наслідки для родини алкозалежного та для самого алкозалежного. Відображений алгоритм здійснення соціального супроводу з цільовою аудиторією, особливості та труднощі взаємодії фахівця соціальної роботи з алкозалежним. При здійснення соціального супроводу фахівець керується етичним кодексом соціального працівника та підтримує етичні цінності в роботі з клієнтом, забезпечує конфіденційність інформації. В даній роботі засобом вдосконалення послуги заявлено впровадження Ютуб каналу в реалізацію послуги супроводу з алкозалежними, що має на меті забезпечити ефективне інформаційне поле для цільової аудиторії, так в останньому пункті зазначено особливості такого засобу в соціальній роботі, та проаналізовано переваги в використанні для цільової аудиторії.

Розділ III. Практична частина дослідження використання YouTube каналу в технології соціального супроводу сімей з алкозалежними членами родини

2.1. Особливості використання YouTube каналу в технології соціального супроводу для сімей з алкозалежними членами родини

На етапі надання соціальної послуги соціального супроводу фахівець повинен систематично надавати певну інформацію клієнту, зокрема всім членам родини що перебувають в постійному контакті з алкозалежним. Інформування здійснюється як правило при особистому плановому візиті до сім'ї, при відвідуванні клієнта безпосередньо центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, за допомогою телефонного зв'язку за особистим номером одного з членів родини, за можливості з'єднання по відеозв'язку за допомогою використання соціальних мереж. Так, в якості дослідження способів вдосконалення надання інформації та активної взаємодії фахівця соціальної роботи та членів родини алкозалежного в рамках здійснення соціального супроводу в даній роботі пропонується застосувати мережу YouTube, зокрема створення каналу на даній платформі з завантаженням відео соціального спрямування, що містить інформацію на тему алкогольної залежності з метою підтримки інформаційного зв'язку, впливу на свідомість алкозалежного члена родини, підтримки інших контактуючих осіб що співпереживають складні життєві обставини з алкозалежним. Створення YouTube каналу передбачає наступний алгоритм дій що доступний при наявності відповідного пристрою та доступу до інтернету:

- Спершу необхідно зайти на сайт [youtube.com](https://www.youtube.com) і натиснути на клавішу з поміткою "Увійти" до верхнього правого кута на сторінці. Якщо вже є аккаунт на YouTube, то просто ввести дані електронної пошти і пароль, далі натиснути клавішу "Увійти". Якщо ж немає аккаунта в сервісах Google, то спочатку необхідно зареєструватися. Щоб зробити це, слід

натиснути на клавішу "Створити аккаунт" і внести усі необхідні дані, після чого завершити реєстрацію.

- Наступний етап - створення власного каналу з запланованим контентом. Після входу в аккаунт згори в лівому кутку сторінки з'явиться клавіша "Мій канал". Після цього відкриється форма для створення каналу. У ній необхідно ввести назву каналу і інші дані за формою. Заповнивши усі поля, натиснути на кнопку "Створити канал". Наразі канал вважається створеним і можна почати працювати над завантаженням контенту, оформленням інтерфейсу. На YouTube є можливість мати не один канал, а декілька на одному і тому ж аккаунті: Згори в правому кутку є значок аккаунта, на нього слід натиснути після чого з'явиться меню, в якому слід натиснути на значок у вигляді шестерінки біля кнопки "Творча студія". Вибравши в самому низу "Створити канал", на наступній сторінці необхідно ввести назву другого каналу і вибрати відповідну категорію. Приймавши умови користування, поставивши галочку у відповідному осередку, натиснути "Готово".

- Після створення каналу треба його оформити, щоб інтерфейс зосереджував на собі увагу користувачів, особливо цільову аудиторію даного дослідження. Для цього слід натиснути на клавішу "Додати оформлення каналу", фон можна вибрати із стандартних картинок або ж завантажити картинку зі свого комп'ютера. Далі належить відрегулювати налаштування каналу натиснувши на значок шестерінки, і відкрити меню з налаштуваннями. Серед доступних опцій з'являться наступні: "Показувати або ні інформацію про відео, які сподобалися", "Показувати або ні інформацію про підписки", "Показувати або ні збережені плейлисти", "Налаштування виду сторінки", "Огляд (дозволяє завантажити трейлер каналу, рекомендувати різні ролики і розподілити усе відео по плейлистам)". Більше можливостей доступні в розширених налаштуваннях, треба тільки

поміняти слайдер. Коли все налагоджено, необхідно натиснути на "Зберегти".

- Завершальний етап - додавання опису каналу. Спочатку необхідно натиснути на "Додати опис каналу", яка знаходиться прямо під банером. Створюється запланований опис контенту каналу і натискається клавіша "Готово", після чого всі редагування та зміни зберігаються і залишаються доступними іншим користувачам. На цьому налаштування завершено.

Як правило, після створення YouTube каналу необхідно залучити до його використання інших користувачів для підтримання активності, значущості інформації що використовується на каналі. Здебільшого інформаційне поле слід регулярно оновлювати з використанням чіткого, лаконічного та зрозумілого опису змісту викладеного ролику для того щоб привабити користувача та зацікавити до перегляду.

Використання YouTube каналу в технології соціального супроводу має основну мету - підтримувати інформаційний зв'язок з сім'єю що знаходиться на обліку в Сумському міському центрі соціальних служб для сім'ї дітей та молоді через проблему алкогольної залежності що призвела до складних життєвих обставин. Таким чином, створення і використання YouTube каналу в технології соціального супроводу є інноваційним засобом в реалізації соціальної послуги соціального супроводу, зокрема при роботі з такою групою отримувачів соціальної послуги як алкозалежні особи та члени їх родин що такої залежності наразі не мають, центром соціальних служб для сім'ї дітей та молоді в м. Суми. Центр надає заходи щодо:

- виявлення та обліку сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги;

- соціальної та /або психологічної підтримки учасників антитерористичної операції та внутрішньо переміщених осіб, організації надання їм допомоги з урахуванням визначених потреб;
- соціальної та психологічної адаптації дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа з метою підготовки до самостійного життя;
- соціального супроводження прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу;
- інформування населення про соціальні послуги, які надаються відповідно до законодавства;
- проводить оцінку потреб сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги, у тому числі сімей учасників антитерористичної операції та внутрішньо переміщених осіб, визначає види соціальних послуг та методи соціальної роботи;
- надає соціальні послуги сім'ям, дітям та молоді, які потребують сторонньої допомоги, у тому числі особам, які постраждали від насильства в сім'ї та торгівлі людьми та у разі потреби здійснює їх соціальний супровід;
- за повідомленням установ виконання покарань здійснює соціальний патронаж осіб, які відбували покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк.

Наразі, центр застосовує такі альтернативні методи соціальної роботи з отримувачами послуг як:

- Організація "гарячої лінії". Захід здійснюється напротязі 7 днів декілька разів на рік з визначеним часовим графіком робочого дня з відкритою лінією для дзвінків доступною для всіх абонентів щоб забезпечити доступу до публічної інформації яку можуть надати співробітники центру. Мета заходу передбачає діалог в телефонному режимі

між фахівцем соціальної роботи чи психологом центру з особою що телефонує для надання їй інформації щодо вирішення питань соціального характеру чи способів вирішення складних життєвих обставин в яких опинилась особа. Такий підхід до надання соціальних послуг є інноваційним, впровадженим центром для максимальної ефективності соціальної діяльності, адже не передбачає прямого контакту з особою, забезпечує конфіденційність особистих даних особи що звертається для створення умов максимальної щирості при розкритті питання з яким звернулись.

- Відкрита група в соціальній мережі Facebook, з систематичним викладом постів інформуючого характеру щодо надання соціальних послуг центром, методів та способів їх реалізації, умов для отримання таких послуг. Також виклад матеріалу забезпечує доступ до отримання відповідей на питання соціального характеру, в тому числі перелік дій які слід здійснювати щоб отримати ту чи іншу допомогу з боку держави та центру зокрема. Так, ця група передбачає зворотній зв'язок з боку центру з вказанням прямих контактів з працівниками, в разі якщо необхідна інформація не розміщена в даній спільноті чи є конфіденційною і потребує прямого контакту з спеціалістами. Такий спосіб реалізації соціальної роботи також є ефективним в діяльності центру, забезпечуючи важливою інформацією користувачів соціальної мережі Facebook, які в тому числі є такими що потребують допомоги з боку соціальної служби. Більше того, центр розміщує в своїй групі звіти щодо проведеної роботи такої як спільні заходи з отримувачами послуг центру, якщо такі дані не є конфіденційними.

- Відеолекції для потенційних отримувачів соціальних послуг що надає Сумський міський центр соціальних служб для сім'ї дітей та молоді, які є як груповими так і індивідуальними якщо є можливість такого виду зв'язку з отримувачами. Також такі лекції чи групові заняття проводяться на

базі центру спільно з фахівцем соціальної роботи зі штату спеціалістів чи психологом об'єднуючи отримувачів однієї і тієї ж послуги, в тому числі осіб що мають алкогольну залежність при цьому не є соціально небезпечними чи особи з їх сім'ї що такої залежності не мають, але потребують консультацій з боку спеціалістів.

- Вебіари на певні теми, що знову ж таки доступні на сторінці спільноти центру в мережі Facebook, там же розміщується інформація стосовно початку, дати тривалості, тематики та перелік залучених спеціалістів, до таких вебінарів доступ може мати кожен хто має доступ до соціальної мережі.

Впровадження та застосування саме таких альтернативних засобів здійснення соціальної роботи з отримувачами соціальних послуг центром є особливо актуальними наразі, тому як в країні триває період карантинних обмежень, що передбачають стримання від прямого контакту між людьми. Так, соціальний супровід сімей члени яких мають алкогольну залежність що спричиняє складні життєві обставини не передбачає його переривання в зв'язку з обмеженнями через ситуацію в країні і потребує дослідження альтернативних засобів взаємодії і інформування сім'ї на етапі вирішення проблеми з якою зіштовхнулись. Особливість надання соціальної послуги соціального супроводу способом використання You Tube каналу потенційними отримувачами послуги соціального супроводу є ефективним засобом її вдосконалення в умовах карантинного періоду для забезпечення безперервної взаємодії, постійного інформування і підтримки зв'язку.

2.2. Організація практичної частини з створення You Tube каналу з розміщенням відеоролику

В рамках дослідження засобів вдосконалення соціальної послуги соціального супроводу, визначено можливість включення в технологію

соціального супроводу створення Ютуб каналу для перспективи використання Сумським міським центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, як інноваційний спосіб взаємодії та впливу на таких отримувачів соціальної послуги як родини що опинились в складних життєвих обставинах через алкогольну залежність одного з них.

Першим етапом дослідження є розробка ідеї та концепції для створення You Tube каналу для роботи з родинами з алкозалежними центром соціальних служб для сім'ї дітей та молоді. На даному етапі визначено що провідною ідеєю створення каналу є необхідність вдосконалення технології соціальної послуги соціального супроводу для сімей з алкозалежними для підвищення ефективності надання послуги та надання додаткової форми отримання інформації щодо подолання складних життєвих обставин, створення простору для отримання зв'язку між надавачами та отримувачами соціальної послуги. На цьому ж етапі розпочата робота з створення каналу, а саме організаційна частина що включає:

1. реєстрацію на просторі мережі You Tube, яка характеризується простим алгоритмом дій з заповнення реєстраційної форми куди заносяться дані у вигляді логіну та паролю для входу на особисту сторінку каналу користувачем, також формулюється назва каналу яка відображає зміст контенту каналу. В даному дослідженні використано назву каналу “Соціальна робота”, яка характеризує зміст каналу, напрям тематики яка розміщена на каналі.

2. внутрішнє оформлення каналу. Після успішної реєстрації на канал внесено внутрішні дані, які відображаються в цілях створення каналу, цілями створення каналу “Соціальна робота” є відкриття доступного порталу з обговорення явища алкогольної залежності в Україні. Дані опису доступні та видимі для користувачів каналу. Також додається зображення до аккаунту каналу що також відображає сутність його змісту.

3. наповнення його так званим контентом, це фактично основна частина даної роботи що являє собою завантаження відзнятого ролику на аккаунт каналу, відкриття доступу до нього користувачам. Відзнятий ролик було змонтовано та завантажено на канал “Соціальна робота” з підписом що розкрив зміст ролику, а саме обговорення ризику проблеми виникнення проблеми созалежності іншими членами родини. в рамках явища влкогельної залежності. Ролик звернув увагу на такі питання як:

1. поняття созалежності в контексті алкогельної залежності;
2. прояви що характеризують перші ознаки созалежності;
3. причини та фактори виникнення созалежності;
4. вплив алкогельної залежності одного з членів родини та явище созалежності іншого на неповнолітніх дітей родини;
5. наслідки проблеми созалежності;
6. питання здійснення діагностики виникнення созалежності в родині алкозалежного фахівцями соціальної роботи що здійснюють супровід сім'ї;

Важливим кроком на даному етапі було створення зрозумілого, лаконічного опису відеоролику, з метою зацікавити аудиторію та спонукати до перегляду.

Після повноцінного оформлення каналу здійснено відкриття доступу до коментування під завантаженим роликом, залишення відгуків, тобіж організацію простору для спілкування між всіма сторонами що використовують канал.

Для залучення цільової аудиторії в рамках дослідження на офіційну пошту Сумського міського центру соціальних служб надіслано повідомлення з розкриттям мотивів створення каналу та необхідності у сприянні до залучення в перегляді та систематичному користуванні каналом цільову аудиторію, а саме представників родин що опинились в складних життєвих обставинах через алкогельну залежність та перебувають на обліку в Сумському міському центрі

соціальних служб, без обов'язкового вказання своїх реальних даних при користуванні, перегляді, коментуванні контенту каналу.

2.3. Практичне застосування You Tube каналу в роботі з алкозалежними членами родини на базі центрів соціальних служб для сім'ї дітей та молоді

Інтернет-технології знаходять застосування в соціальній роботі для забезпечення інформаційної доступності для осіб що є отримувачами соціальних послуг. Сайти центру соціальних служб для сім'ї дітей та молоді є одним з джерел інформації про соціальні послуги та способи їх отримання, що дозволяють клієнтам знаходити потрібні відомості в будь-який зручний для них час, без необхідності особистого відвідання закладу. Сайт установи допомагає клієнту попередньо підготуватися до відвідування соціальної установи: висвітлює перелік документів, які необхідно надати, графік роботи служби, що дозволяє знизити рівень тривожності, невпевненості клієнта і тим самим підвищити доступність соціальних послуг, яка перебувала під впливом, соціокультурних причин. Для забезпечення даного виду доступності також можуть використовуватися інформаційні кіоски (інфомати), застосування яких дозволяє клієнту скоротити число звернень до соціального працівника, та отримати необхідну інформацію вирішення проблеми самостійно. Інфомат - це термінал, за допомогою якого клієнти можуть дізнатися про надання соціальних послуг, уточнити перелік документів, необхідних для отримання тієї чи іншої послуги, а також назва, місце розташування організацій, що надають послуги, графік їх роботи, ознайомитися з нормативно-правовою базою, отримати відомості про суми нарахованих допомог та інших соціальних виплатах.

Таким чином, інформаційні технології допомагають фахівцям з соціальної роботи вирішити безліч труднощів, що виникають в процесі їх професійної діяльності. У зв'язку з цим соціальних працівників можна розглядати як інформаційних працівників, але в першу чергу соціальна робота належить до

професій, де найбільш важливою є взаємодія людина-людина, тому основним завданням фахівця стає використання технічних нововведень для підвищення добробуту клієнта, дотримання етичних принципів і прогнозування можливих етичних проблем застосування інформаційних технологій в соціальній роботі, так як дана область є новою, не до кінця вивченою.

В рамках даного дослідження, мова йде про можливість застосування саме інтернет платформи такої як You Tube, та створення на його базі каналу з забезпечення інформації на тему алкогольної залежності. Спираючись на отримані результати дослідження можливості впровадження інноваційного засобу такого як, використання You Tube каналу в технології соціального супроводу сімей що опинились в складних життєвих обставинах спричинених алкогольної залежністю одного з членів родини, можна запропонувати наступний алгоритм експериментального практичного застосування отриманих результатів на базі Сумського міського центру соціальних служб для сім'ї дітей та молоді:

1. На етапі проведення оцінки потреб сім'ї, чиї складні життєві обставини спричинені алкогольною залежністю одного з членів родини, з'ясувати наявність в членів родини пристроїв з можливістю безперешкодного виходу в мережу Інтернет та доступ до безпосередньо платформи You Tube.

2. В процесі складання індивідуального плану здійснення соціальної послуги соціального супроводу, проінформувати та запропонувати можливість добровільного використання платформи You Tube, а саме каналу "Соціальна робота", як додаткового засобу комунікації з центром та його фахівцями, методу отримання візуалізованої інформації, способів вирішення та мінімізації складних життєвих обставин в яких опинилась сім'я.

3. За згоди отримувачів послуги систематично використовувати платформу You Tube, з метою перегляду матеріалу на каналі "Соціальна

робота", внести в індивідуальний план використання You Tube каналу, як додатковий засіб комунікації з клієнтом в рамках соціального супроводу.

4. Проводити щомісячний моніторинг фахівцем соціальної роботи що веде випадок використання You Tube каналу клієнтами центру, шляхом підрахунку кількості переглядів під розміщеним відеоматеріалом, та при безпосередньому опитуванні членів родини про систематичність використання You Tube каналу, особистої користі від перегляду відеоматеріалу, про ефективність та необхідність подовження такої форми взаємодії центру з сім'єю.

Моніторинг та оцінка якості надання соціальної послуги соціального супроводу для сімей з алкозалежними та членами їх родини з урахуванням інноваційного засобу у вигляді впровадження You Tube каналу в загальну систему послуги здійснюється відповідно до ст. 11 Закону України "Про соціальні послуги" на основі положень Порядку проведення моніторингу надання та оцінки якості соціальних послуг від 1 червня 2020 року N 499 та являє собою наступний алгоритм:

1. Організація безпосередньої бесіди з користувачами(ЦА) You Tube каналу з метою визначення значимості та ефективності в плані донесення інформації безпосередньо для самих алкозалежних та окремо для їх членів родини.
2. Моніторинг у вигляді спостереження фахівцем соціальної роботи динаміки кількості переглядів розміщеного відеоматеріалу на просторах You Tube
3. Моніторинг наявності зворотного зв'язку у вигляді діалогу (коментарів) під викладеним відеоматеріалом, аналіз змісту таких коментарів.
4. Моніторинг у вигляді спостереження змін ситуації і перебігу мінімізації складних життєвих обставин родини під час інспектування до сім'ї, що є результатом активності на даному You Tube каналі.

Провідною метою проведення вище зазначених дій є виявлення та покращення певних недоліків інноваційного засобу, удосконалення його на всіх рівнях.

До експериментальної перевірки ефективності та можливості в реалізації отриманих результатів дослідження було залучено Сумський центр соціальних служб для сім'ї дітей та молоді, шляхом особистого звернення у вигляді листа на електронну адресу до фахівця соціальної роботи зі штату центру з пропозицією у сприянні практичного застосування отриманих результатів шляхом залучення цільової аудиторії дослідження що перебуває в реальний час на обліку в Сумському міському центрі соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді до перегляду відеоматеріалу на тему алкогольної залежності на You Tube каналі "Соціальна робота" з наданням електронного посилання на канал. В зворотному зв'язку виявлено підтвердження в згоді скористатись посиланням на You Tube канал сім'ями в кількості 15 родин та загальною кількістю 51 особа в тому числі неповнолітні члени родини. При залученні цільової аудиторії зберігалась повна конфіденційність особистих даних з боку фахівця соціальної роботи, тому моніторинг активності на каналі "Соціальна робота" підтвердився в різкому зростанні кількості переглядів відеоролику на тему "Созалежність в контексті проблеми алкогольної залежності", проте не виявлено зростання кількості підписників на канал, так як при реєстрації користувача платформи You Tube при заповненні форми можуть запрошуватись системою деякі особисті дані, тому з самого початку моніторинг був спрямований на дослідження активності у вигляді кількості переглядів.

Таким чином, експериментальна база становить практичне застосування каналу "Соціальна робота" з задіянням цільової аудиторії дослідження шляхом співпраці з центром соціальних служб для сім'ї дітей та молоді у м. Суми що проявилась в підтримці реалізації як з боку центру так і з боку цільової аудиторії що й було провідною метою дослідження. На даному етапі продукт дослідження є експериментально перевіреним та готовим до рекомендації в ведення його до

технології соціального супроводу з такими клієнтами соціальної роботи як родини що опинились в складних життєвих обставинах через алкольную залежність одного з членів родини.

Висновок до розділу II

Підсумовуючи результати дослідження викладені у другому розділі можна зробити наступні висновки:

1. Застосування інтернет ресурсів в діяльності соціального працівника з категорією отримувачів соціальної послуги соціального супроводу сім'ї в складних життєвих обставинах через алкольную залежність одного з членів родини є ефективним засобом, що сприяє комплексності заходів з взаємодії фахівця з отримувачами послуг, створює додаткову безконтактну платформу комунікації отримувача та надавача.

2. Інтернет ресурс You Tube канал, що ведеться фахівцем соціальної роботи є глобальним джерелом отримання інформації на тему алкольною залежності та ефективним інструментом впливу на цільову аудиторію з боку соціальної служби що здійснює соціальний супровід сім'ї.

3. Розроблено та апробовано в рамках дослідження інноваційний засіб ведення соціального супроводу з алкозалежними членами родини що являє собою створення You Tube каналу з розміщенням відеоролику на тему: " Созалежність в контексті проблеми алкольною залежності", позитивним результатом є згода центру соціальних служб для сім'ї дітей та молоді залучити цільову аудиторію до перегляду розміщеного ролику як способу перевірки доречності ведення такого засобу на етапі дослідження.

4. Впровадження використання мережі You Tube, в соціальній роботі з алкозалежними, може бути реалізованою, підтвердженням є прояв активності цільової аудиторії дослідження до перегляду відеоматеріалу розміщеного на каналі " Соціальна робота".

Загальні висновки

Шляхом аналізу літератури що розкриває наявні практики соціальної роботи з алкозалежними, виявлено що проблема алкогольної залежності потребує особливої уваги з боку діяльності соціальних служб, так як через низку факторів сучасного стану держави, що провокує та підтримує вільний доступ до заборонених речовин, зростає масштаб проблеми алкогольної залежності в родинях, зокрема серед молодого покоління, що провокує виникнення складних життєвих обставин та потребує негайного вирішення шляхом впроваджень в систему соціальних послуг в роботі з алкозалежними інноваційних засобів здійснення заходів з запобігання розповсюдження явища алкогольної залежності, зокрема, серед родин в яких є неповнолітні діти. Таким чином, запропоновано дослідити ефективність впровадження та використання інформаційних технологій в соціальну послугу соціального супроводу сімей, що опинились в складних життєвих обставинах через алкогольну залежність одного з членів родини у вигляді You Tube каналу з розміщенням відеороликів на тему алкогольної залежності з метою впливу на свідомість алкозалежного та встановлення додаткової комунікації як інноваційного засобу реалізації соціального супроводу. В роботі охарактеризовано алгоритм дій, що проводяться при створенні каналу та при використанні його цільовою аудиторією дослідження, визначено переваги такого засобу, що надало можливість стверджувати його застосування доступним та ефективним. На основі цього зауважено, що використання інформаційних технологій в соціальній роботі з алкозалежними є методом впливу надавача соціальної послуги на її отримувача та допомагають вирішити труднощі встановлення комунікації в процесі професійної діяльності соціального працівника, сприяє розвитку соціальної сфери створюючи інноваційний підхід та мобільність в роботі. Результатами виявленої потреби дослідження інноваційних засобів в технології соціального супроводу було розроблено та експериментально перевірено створення You Tube каналу "Соціальна робота" з залученням до

апробації центр соціальних служб для сім'ї дітей та молоді у м. Суми що сприяв включеню до експериментальної частини членів родини алкозалежного що перебувають на обліку в центрі з метою перевірки ефективності впровадження такого інноваційного засобу для безпосередньо цільової аудиторії дослідження. Результатом успішного дослідження з розробки засобу вдосконалення технології соціального супроводу у вигляді створення You Tube каналу послугувала згода цільової аудиторії прийняти участь в апробації продукту дослідження, що відобразилось в стрімкому підвищенні кількості переглядів під розміщеним відеоматеріалом на каналі "Соціальна робота".

**Рекомендації центру соціальних служб для сім'ї дітей та молоді у м.
Суми**

1. Створити клієнтську базу серед осіб які знаходяться на обліку в центрі як ті що опинились в складних життєвих обставинах спричинених алкогольною залежністю і мають вільний доступ до мережі інтернет, зокрема відео-хостингу You Tube.
2. Створити та апробувати ефективність використання You Tube каналу як засобу комунікації в роботі з сім'ями з алкозалежними членами родини, що перебувають в реальному часі на обліку центру.
3. Розробити критерії оцінки ефективності використання відео хостингу You Tube в роботі з алкозалежними особами та членами їх родини.
4. Залучити до участі в апробації експертів в питаннях залежності від психотропних речовин з метою створення спільного відеоматеріалу для розміщення на You Tube каналі.

Список використаних джерел

1. Альтшулер, В. Б. Алкоголізм / В.Б. Альтшулер. - М .: ГЕОТАР-Медіа, 2016. - 268 с.
2. Бабенко Ю. Інформаційна війна – зброя масового знищення! / Ю. Бабенко // Українська правда [Електронний ресурс] / Ю. Бабенко. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/rus/articles>
3. Волошин П. В., Марута Н. О. Основні напрямки наукових розробок в неврології, психіатрії та наркології в Україні // Український вісник психоневрології. 2017. Т. 25, № 1 (90). С. 10–18.
4. Гапонов К. Д. Алкогольна залежність і соціальний стрес: біохімічні, нейрофізіологічні і психосоціальні механізми взаємовпливу (огляд літератури) // Український вісник психоневрології. 2018. Т. 26, № 1 (94). С. 120–121.
5. Гасумова С. Е. Інформаційні технології в соціальній сфері / С. Е. Гасумова. М. : ИТК "Дашков і До", 2014. 311 с.
6. Гусаров В. Інформаційна безпека не означає цензури / В. Гусаров. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua/mediahttp://lnu.edu.ua/mediaeco/zurnal/N2/Mediaosvita/dostovirn-inf.htm>
7. Ентін, Г. М. Лікування алкоголізму і організація наркологічної допомоги / Г.М. Ентін. - М .: Медицина, 2017. - 288 с.
8. Етика соціальної роботи : принципи і стандарти // Соціальна робота в Україні : навч. посіб. / за ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. – К., 2004. – С. 243–249.
9. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України // Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / за ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. – К., 2004. – С. 250–253.

10. Закон України "Про соціальні послуги" від 17.01.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>
11. Закон України "Про соціальну роботу з сім'ями дітьми та молоддю" від 01.01.2020 [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14>
12. Інформатизація і модернізація соціокультурної сфери суспільства: взаємодія та розвиток : [монографія] / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2013. – 206 с.
13. Інформаційна складова соціокультурної трансформації українського суспільства / [О.С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2012. – 254 с.
14. Манохіна І. В. Соціальний супровід як форма соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами та дітьми позбавленими батьківського піклування / І. В. Манохіна // Сучасні соціально-економічні системи та проблеми освітології : II Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених та аспірантів : тези доповідей, Дніпропетровськ, 12 квітня 2014 р. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2014. – 164 с. – С. 84-8
15. "Методика використання Інтернет-ресурсів у професійній діяльності соціальних працівників" // Актуальні проблеми соціальної сфери : [збірник статей учнів, студентів і викладачів за результатами конкурсних і кваліфікаційних досліджень / за заг. ред. Н. П. Павлик]. — Житомир : Вид-во Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2017. — Вид. 7. — С. 75-78
16. Мінко О. І., Лісна Н. М., Маркозова Л. М. Індивідуально-психологічні особливості осіб з алкогольною залежністю та їх співзалежних родичів, які

- впливають на формування терапевтичного альянсу // Український вісник психоневрології. 2018. Т. 26, № 3 (96). С. 39–42.
17. Моцовкина Е.В. Соціальний супровід дітей з неблагополучних сімей в умовах сучасного суспільства / Е.В. Моцовкина, Ю.В. Бадьора // Інноваційна наука. - 2016.
18. Капська А.Й. Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей : навч. посіб. / А.Й. Капська, І.В. Пеша. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 232 с.
19. Комарова Н.М. Соціальний супровід як форма соціальної допомоги сім'ям, які взяли на виховання дитину-сироту / Н.М. Комарова, І.В. Пеша // Український соціум. – К. : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2006. – № 2. – С. 49–58.
20. Рибка С.В. Про технологію комплексного супроводу і допомоги сім'ям, що знаходяться у складних життєвих обставинах / С.В. Рибка // 2016. - № 5. - С. 107-111.
21. Сидоров М. Інтернет як засіб соціальної комунікації та соціального впливу / М. Сидоров // Політичний менеджмент. – 2008. – №4. – С. 119-125
22. Слободянюк П. М. Засади та наукове обґрунтування принципів і підходів щодо формування системи інтегративної психотерапії алкогольної залежності // Український вісник психоневрології. 2015. Т. 19, № 2 (67). С. 92–96.
23. Словінська О. Д. Вебінар як різновид електронної веб-конференції та його місце в комбінованому навчанні / О. Д. Словінська // Вісник Житомирського державного університету. – Вип. 1 (73). – 2014. – С. 150-154. – (Серія : педагогічні науки).
24. Тихонов Г. Б. Азбука алкогольного процесу. Навчися визначати вроджену норму і управляти споживанням алкоголю / Г.Б. Тихонов. - М. : Гениус, 2017. - 270 с.

- 25.Тенденції впливу глобального інформаційного середовища на соціокультурну сферу України / [О. С. Онищенко В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2013. – 224 с. (11,99 обл.-вид. арк.).
- 26.Технології роботи з різними категоріями клієнтів центрів соціальних служб для молоді : Методичний посібник / [С. В. Толстоухова, О. О. Яременко, О. В. Вакуленко та ін.]. – К. : ДЦССМ, Державний ін.-т проблем сім'ї та молоді, 2003. – 88 с.